Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ - ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ - ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

Ένας λαός ὑψώνεται ἅμα δείξῃ πώς δὲ φοβᾶται τὴν ἀλήθεια. — ΨΥΧΑΡΗΣ.

Κάθε γλώσσα ἔχει τοὺς φυσικοὺς της κανόνες. ΒΗΛΑΡΑΣ

ΧΡΟΝΙΑ ΣΤ'. ✵ ΑΘΗΝΑ, ΚΕΡΙΑΚΗ 15 ΤΟΥ ΘΕΡΙΣΤΗ 1908 ✵ ΓΡΑΦΕΙΑ: ΔΡΟΜΟΣ ΖΗΝΩΝΑ ΑΡΙΘΜ. 2 ✵ ΑΡΙΘΜΟΣ 300

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΑΡΓΥΡΗΣ ΕΦΤΑΛΙΩΤΗΣ. Ἱστορικὰ ξεγυμνώματα (συνέχεια).

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ. Στὸ μουσικὸ Μανόλη Καλομοίρη.

Ε CLÉMENT. Οἱ «Ἀλυσίδες».

Κ. ΘΕΟΤΟΚΗΣ. Ἡ ἱστορία τοῦ Ζωρατκάρου (μετάφραση ἀπὸ τὰ Σανσκριτικά).

ΛΟΥΚΙΑ Τ. ΛΙΑΛΙΟΥ. Ἡ ἐκκλησιὰ τοῦ χωριοῦ.

ΙΑΤΡΙΚΕΣ ΙΣΤΟΡΙΕΣ ἀπὸ τὴν κλινικὴ τοῦ καθηγητῆ κ. Γερ. Φωκᾶ.

ΔΗΜΟΣ ΝΗΣΙΩΤΗΣ. Ἔργα καὶ ἡμέραι.—Τὸ «Πλάτι».

ΤΟ ΜΑΝΙΦΕΣΤΟ ΤΟΥ ΜΙΣΤΡΙΩΤΗ.

ΠΟΙΗΜΑΤΑ. Ἀλκαῖος.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ — Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ — ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ.

ΣΤΟ ΜΟΥΣΙΚΟ ΜΑΝΟΛΗ ΚΑΛΟΜΟΙΡΗ

Γιά σου, Καλέ, χαρά σου!
Σὰ ροδοχάραμα τὸ μήνημά σου,
σὰ ροδοχάραμα καὶ ἡ νέα σου θωριά,
χάραμα, ξάφνισμα γοργό, κι ἂς πάῃ ἀγάλια [ἀγάλια.

Στὴ γῆ τὴ μυριοδόξαστη, τὴν καταρημασμένη
κι ἀπὸ τὰ ἀνήμερα θεριὰ
κι ἀπὸ τὰκάθαρτα τσακάλια,
στὴ γῆ ποὺ πάντα εἶναι τὸ φῶς καὶ πάντα [κ' ἡ Ἁρμονία,
καλῶς ἤρθες· γιά σου, Καλέ, χαρά σου!
Τοῦ πλάστη ὁ φωτοστέφανος τριγῦρο στὰ [μαλλιά σου
τἄδολα νιᾶτα σου ἱερὰ τὰ δείχνει, καὶ τἀγιάζει,
τῶν κοράκων τὸ κρὰ μὴ σὲ τρομάζῃ.

Μ'ἐσένα πέλαγο ὁ ρυθμός, μ'ἐσὲ καράβι ὁ στίχος
Γιὰ κάμε, πρωτοδούλευτος ὁ μέγας ἄϋλος Ἦχος
ἀπὸ τὰ χέρια σου, στὴ γῆ τὴ μυριοδοξασμένη
νὰ πάρῃ σάρκα καὶ νὰ πάῃ καὶ στᾶστρα νὰ [χτυπήσῃ
μὲ τὸ κεφάλι τἀρχαγγελικό·
Ἦχος καὶ Στίχος τὸ παλιὸ νὰ ξαναγίνουν ταίρι
μὲ μιὰ καινούρια ὁρμή.
— Σὲ βλέπω, ἀργοῦψώνεσαι, παλάτι μουσικό! —
Ὥρα καλὴ κι ὥρα ἀγαθή.
Γιά σου, Καλέ, χαρά σου!

8 τοῦ Θεριστῆ

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

ΟΙ ΑΛΥΣΙΔΕΣ

(Γράμμα τοῦ κ. Ε. CLÉMENT καθηγητὴ στὴ Νίκαια τῆς Γαλλίας).

Ἀγαπητὲ κ. Ταγκόπουλε,

Νὰ μὲ συμπαθήσετε ποὺ σᾶς εὐχαριστῶ τόσο ἀργὰ γιὰ τὴν καλοσύνη ποὺ εἴχατε νὰ μοῦ στείλετε τὸ τελευταῖο σας δρᾶμα τῆς «Ἀλυσίδες». Ἤθελα νὰ τὸ ξαναδιαβάσω προτοῦ ἀποφασίσω νὰ σᾶς γράψω τὴ γνώμη μου, καὶ καθὼς δὲ μοῦ πολυπεριστεύει καιρὸς δὲ μοῦ εἶτανε δυνατὸ νὰ τὸ κάνω νωρίτερα.

Βρίσκω στὸ καινούργιο σας ἔργο πολλὰ ποὺ ἀξίζουνε νὰ παινεθοῦνε καὶ μερικὰ ποὺ μποροῦνε νὰ κατηγορηθοῦνε. Θὰ σᾶς φανερώσω εἰλικρινὰ καὶ τὸν ἔπαινο καὶ τὴν κριτική.

Ἀρχίζοντας θὰ πῶ πρῶτα τὸ σκοπὸ καὶ τὴν ὑπόθεση τοῦ ἔργου σας. Δείχνετε ἀξιέπαινη πρωτοτυπία μὲ τὸ νὰ καταπιάνεστε στὰ δράματά σας ζητήματα κοινωνικὰ ἐπίκαιρα καὶ κάλὰ βαστᾶτε τὰ περήφανα λόγια «Μὲ τὴν Ἀλήθεια, γιὰ τὴν Ἀλήθεια». Εἶναι γενναία δουλειὰ καὶ χρειάζεται θάρρος καὶ ἀληθινὸ πατριωτισμὸ κανεὶς γιὰ νὰ ξεγυμνώσῃ τὴν πληγὴ τῆς συναλλαγῆς, τὴ μικρόπρεπη καὶ βρώμικη αὐτὴ συφωνία ποὺ ἀλυτοδένει τὸ βουλευτὴ μὲ τ' ἀτομικὰ συφέροντα τοῦ ψηφοφόρου — πρᾶμα ποὺ δυστυχῶς δὲ βρίσκεται μόνο στὸ δικό σας τόπο. Δοκιμάσατε νὰ παρουσιάσετε στὴ σκηνὴ τὸν πόλεμο τοῦ τίμιου ἰδανικοῦ μὲ τ' ἀνήθικα ρουσφετολογήματα καὶ νὰ δώσετε τὸν παλμὸ τῆς ζωῆς σ' ἕνα τέτοιο δράμα — καὶ πρέπει νὰ πῶ πὼς στὸ σύνολο πετύχατε μὲ τιμὴ τὸ δύσκολο καὶ τολμηρὸ σκοπό σας. Δὲ μοῦ φαίνεται ὅμως ἡ δυσκολία νὰ βρίσκεται στὴν ἀπροθυμία τοῦ κοινοῦ νὰ παραδεχτῇ μιὰ συζήτηση, ποὺ ὁ κ. Ξενόπουλος ὀνομάζει ψιλόλογο ζήτημα συνείδησης. Ὁ κ. Ξενόπουλος δὲν πολυκολακεύει τοὺς συμπολίτες του μ' αὐτά του τὰ λόγια. Ἡ ἀληθινὴ δυσκολία βρίσκεται στὴν προσωποποίηση τῆς ἰδέας σὲ ἄνθρωπους ἀρκετὰ γενικοὺς γιὰ νὰ κάνουνε τύπους καὶ σύγκαιρα ἀρκετὰ ἰδιωματικοὺς γιὰ νὰ φανερώνουνε μὲ ζωντάνια τὴν ἀνθρώπινη πραματικότητα.

Σ' αὐτὸ τὸ ζήτημα τὸ καινούριο σας δρᾶμα δείχνει σημαντικὴ πρόοδο σὰν τὸ παραβάλῃ κανεὶς μὲ τὰ πρωτοτεριά σας.

Τὰ δεύτερα πρόσωπα παρουσιάζουνε ἰδιότητες χαραχτηριστικὲς ποὺ τοὺς δίδουνε καλοκομένη ἀτομικότητα. Ὁ ταπεινὸς καὶ καλοκάγαθος Στρατίδης, ἡ πρόστυχη καὶ καυγατζοῦ Στρατίδαινα, ὁ ἡλίθιος Καλόκαρδος, ὁ χλωμόσαχλος Ἀγλύκαντος, ὁ ρητορικὸς Γυαλιστὸς εἶναι προσωπογραφίες ζουγραφημένες ἀπὸ τὴ φύση.

Ἀπὸ τῆς πρώτης σειρᾶς τὰ πρόσωπα ἡ δεσποτικὴ καὶ φιλήδονη Ρωξάνη εἶναι ἡ πιὸ ἀληθινὰ φυσικὴ καὶ ζωντανή.

Δὲν μπορῶ νὰ πῶ τὸ ἴδιο γιὰ τὸ Στρωτὸ καὶ τὴν Ἀστρούλα. Σᾶς κατηγορήσανε πὼς μιμηθήκατε τὸν Ἴψεν, κ' ἴσως νὰ εἶναι ἀλήθεια πὼς ἴσαμε κάποιο βαθμὸ νὰ πάθατε ἀπὸ τὴν ὑποσύνειδη ἐπιρροή του. Τὸ γαλλικό μου γοῦστο δὲν ἔχει ἀπεριόριστο θαμασμὸ γιὰ τὸ ταλέντο τοῦ Ἴψεν. Ὅμως θὰ ἤθελα γιὰ τὸ Στρωτὸ καὶ τὴν Ἀστρούλα νὰ εἴχετε μιμηθεῖ τὴν τέχνη του ποὺ πάντα ξέρει νὰ ζωντανεύῃ ἀτομικὰ τὰ πρόσωπα καὶ νὰ τοὺς δίνῃ δυνατὴ καὶ χεροπιαστὴ ζωή.

Δὲ λέω πὼς ὁ Στρωτὸς καὶ ἡ Ἀστρούλα εἶναι καθαρὰ ἀφαιρημένες ἔννοιες. Κ' οἱ δυὸ ἔχουνε ἀπὸ καιρὸ σὲ καιρὸ καὶ κίνηση καὶ ζωὴ καὶ χρῶμα, καὶ μάλιστα κάποιο ὑπερχῶ. Μὰ κόπιασε κανεὶς νὰ βλέπῃ πὼς ἡ ἀγάπη τῆς Ἀστρούλας εἶναι καθάρια πνεματική. Μόλις νὰ τῆς ξεφύγουνε μιὰ δυὸ φωνές, ἕνα δυὸ κινήματα πάθους. Δὲ μοῦ φαίνεται νὰ φερώσατε ἀρκετὰ ζωντανὰ τὸν ἀνταγωνισμὸ τῆς μιᾶς καὶ τῆς ἄλλης ἠθικῆς μέσα στὴν ἀντίμαχη ζήλια τῶ δυὸ γυναικῶνε — ἔτσι τουλάχιστο τὸ νομίζω γιὰ τὴν Ἀστρούλα. Θὰ τὴν ἤθελα λιγώτερο ἠρώισσα καὶ περισσότερο γυναῖκα. Συνέπεια εἶναι πὼς δὲ μᾶς συγκινεῖ βαθειά. Τήνε θυμάζει κανεὶς, μὰ τήνε νοιώθει κάπως ἀπόμακρη. Ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριὰ τῆς δώσατε κάτι θεωρίες χειραφετικὲς ποὺ κάπως ξαφνίζουνε σὲ μιὰ καλοαναθρεμένη κοπέλλα. Κι οὔτε μοῦ πολυαρέσει νὰ βλέπω νὰ δέχεται νὰ πλερώνῃ ὁ Στρωτὸς τὰ μαθήματα τῆς ζουγραφικῆς της καὶ νὰ προτιμᾷ τὸ λεύτερο γάμο ἀπὸ τὴ νόμιμη παντρειά. Ἂν ἡ παντρειὰ εἶναι πρόληψη εἶμαι ἀπὸ κείνους ποὺ τήνε νομίζουνε χρήσιμη πρόληψη γιὰ πολὺν καιρὸ ἀκόμα καὶ ποὺ θαρροῦνε πὼς ἡ παντρειὰ δίνει στὴ γυναῖκα περισσότερες βεβαιότητες σταθερᾶς ἀγάπης καὶ ἠθικότητας καὶ μάλιστα ἀξιοπρέπειας.

Ἂς δοῦμε καὶ τὸ Στρωτό. Ἔζησε πέντε χρόνια μέσα στὴν συνενοχὴ τῆς ψευτιᾶς καὶ τῆς μοιχείας. Ἀσύνειδα ἔπεσε κι αὐτὸς στὴν κάγκρανα κ' ἡ ἀδέξια ἐπιρροὴ τῆς Ἀστρούλας δὲ θὰ δυνηθῇ νὰ τονὲ γειάνῃ. Ἀπὸ τὴν πρώτη πράξη ἡ αἰστηματικὴ αὐτὴ διπλοπροσωπία ποὺ εἶναι παρὰ πάνω ἀδυναμία, παρὰ πάθος μᾶς προετοιμάζει κάπως γιὰ τὴ θλιβερὴ ὑποχώρησι τοῦ Ἱππότη τῆς Ἀλήθειας. Κι αὐτὴν τὴν καταστροφὴ φαίνεται νὰ τήνε μαντεύῃ ἡ Ἀστρούλα καὶ αὐτὸ τήνε σηκώνῃ σὲ ὀργὴ πανώρια. Δίχως ἄλλο αὐτὸ παρουσιάζει ὡραία δραματικὴ συγ-